

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України

24 квітня 2024 року № 578

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач (ка) ступеня доктора філософії Пен Лю,
(власне ім'я, прізвище здобувача (ки))
1991 року народження, громадянин (ка) КНР,
(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчив (ла) у 2017 році Білоруську державну академію музики (диплом визнано Міністерством освіти і науки України)
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями) Музичне мистецтво
(за дипломом)
працює _____ у _____,
(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
виконав (ла) акредитовану освітньо-наукову програму Музичне мистецтво.
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківської державної академії
(повне найменування закладу вищої освіти)
культури від « 30 » квітня 2024 року № 97
(наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)
зі змінами (за наявності), внесеними наказом від « ____ » _____ 20__ року № _____,
у складі:
Голови разової
спеціалізованої вченої ради - Коновалова Ірина Юріївна, доктор мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Рецензентів - Щепакін Василь Михайлович, доктор мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Осадча Віра Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, професор,
професор кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Офіційних опонентів - Гребенюк Наталія Євгенівна, доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного
університету мистецтв імені І. П. Котляревського
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
Зав'ялова Ольга Костянтинівна, доктор мистецтвознавства,
професор, завідувач кафедри музикознавства та культурології Сумського державного
педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
на засіданні «19» червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора
філософії з галузі знань Культура і мистецтво
(галузь знань)
Пен Лю
(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)
на підставі публічного захисту дисертації «Вокальне мистецтво Харкова другої половини
XIX ст.»
(назва дисертації)

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у (в) Харківській державній академії культури

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник (керівники) Лошков Юрій Іванович, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри народних інструментів Харківської державної академії культури

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Вона є завершеною і самостійною науковою працею, що присвячена актуальній темі дослідження, висвітлює значущі для сучасної науки питання, має наукову новизну та практичну цінність, містить низку нових, актуальних та достовірних результатів, що засвідчують важливість проведеного дослідження для сучасної музикології та мистецької практики.

Здобувач (ка) має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 відповідають вимогам пунктів 8,9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) (зазначити наукові публікації):

1. Пен Лю. Специфіка професіоналізації співу в загальних освітніх закладах Харкова до середини XIX ст. // Культура України. Вип. 77, 2022. С. 103–111.

2. Пен Лю. Виконавська практика як складова вокальної підготовки в освітньому закладі Харківського відділення Російського музичного товариства 1870-х – 1880х рр. // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 59. Т. 3. 2023. С. 34–41.

3. Пен Лю. Специфіка вокальної підготовки та педагогічна діяльність С. Ю. Мотте в Харківському музичному училищі (1885-1901) // Культура України. Вип. 81. 2023. С. 85–93.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Гребенюк Наталія Євгеніївна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, із зауваженнями:

З метою уточнення окремих положень дисертації при знайомстві з текстом дослідження постали наступні запитання:

1. Ви розглянули специфіку функціонування вокального мистецтва Харкова другої половини XIX століття в трьох сферах: освіта, концертна практика, оперний театр. На Вашу думку, яка з цих сфер мала на той час провідне значення?

2. Чи можна когось із харків'ян-вокалістів досліджуваного Вам періоду вважати провідними майстрами оперного співу, як, наприклад, загальновідома вихованка Харківських музичних класів В. Зарудна?

3. Чи робили Ви порівняльний аналіз специфіки вокального мистецтва Харкова та інших культурних центрів України того часу, наприклад, Києва, Одеси?

4. Ви надаєте цікавий аналітичний матеріал стосовно виступів у Харкові італійських оперних труп, утім не акцентуєте увагу на них у висновках. Хотілося б почути, чи є якісь особливості у виступах таких антреприз, порівняно, наприклад, у середині та наприкінці XIX ст?

Зав'ялова Ольга Костянтинівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музикознавства та культурології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, із зауваженнями:

1. У дисертації розглядаються різновиди вокальної підготовки, які практикувались у Харкові: приватні освітні структури і музичний освітній заклад Харківського відділення російського музичного товариства. На думку шановної дисертантки, в яких із них якість

вокальної підготовки була оптимальнішою для подальшої успішної самореалізації співака?

2. Шановна Пен Лю, як Ви вважаєте, наскільки адекватні специфіці *bell canto* були постановки опер В. Белліні, Г. Доницетті, Дж. Россіні харківськими трупами, які формувалися з вітчизняних вокалістів?

3. В дослідженні опрацьований величезний фактологічний матеріал, сотні імен виконавців, котрих не завжди можна точно встановити за відсутності ініціалів (напр., про це йдеться стосовно баса Петрова на с. 133). Однак про деяких з них можна знайти достовірніші відомості. Наприклад, ліричне сопрано Н. Забелло, яка згадується в дисертації (стор. 151), - це видатна оперна співачка українського походження Надія Забіла, яка влітку 1896 року одружилася в Україні з видатним художником Михайлом Врубелем та у сезоні 1896-1897 року співала у Харкові.

Таким постатям та їх діяльності у вокальному мистецтві Харкова, на думку опонента, можна було б присвятити окремий розділ. А уточнення і конкретизація персоналій надали б більшої ваги як у розкритті тематики, так і безпосередньо самій роботі. Не зайвою була б і систематизація поданого матеріалу щодо діяльності певних особистостей, вокальних товариств та угруповань й особливо оперно-театральних антреприз, які діяли у Харкові, та порівняння з іншими культурними центрами України.

Щепакін Василь Михайлович, доктор мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури, із зауваженнями:

1. Надаючи перелік і стислі характеристики приватних музичних закладів Харкова XIX ст., зокрема тих, в яких велися заняття вокалом, авторка дослідження серед інших називає безкоштовну школу співу К. Вільбоа (с. 32), яка функціонувала в місті в другій половині 1860-х рр., але не згадує іншу приватну музичну школу, засновану в ті ж часи, а саме школу під орудою подружжя Канєвка-Альберті, вчителів італійського вокалу, в якій, паралельно із заняттями співом, викладалися також гра на скрипці і музично-теоретичні дисципліни. За архівними даними ці фахівці приїхали до Харкова на запрошення музичного директора ХВ РМТ зразка 1864–1866 рр. С. Неметца для удосконалення аматорського хору, котрий брав участь у концертах відділення. Спочатку ці музиканти займалися приватною викладацькою діяльністю, але вже в 1869 р. заснували в місті схвалену А. Г. Рубінштейном хорову школу, до якої її керівниками були запрошені викладачами відомі в Харкові музиканти з європейською освітою: чех Йосип Новак (теорія музики) та поляк за походженням Микола Шпаковський (гра на скрипці). Саме ця школа стала останньою сходиною до організації в 1871 р. під керівництвом І. І. Слатіна музичних класів при знову відтвореному ХВ РМТ. Отже, чи потрапляли в поле уваги здобувачки публікації в харківській періодиці про рекламу цієї школи і, пізніше, про її діяльність?

2. На с. 78 дисертації здобувачка зазначає, що публічна, зокрема концертна діяльність Харківського музичного гуртка, який виник у 1884 р., активізувалася наприкінці 1890-х років. Це твердження, на нашу думку, є не дуже коректним, адже за часів керування ним С. Неметцем (1885–1888) інформація про виступи у численних благодійних концертах учасників цього аматорського об'єднання неодноразово потрапляла на шпальта не лише харківської преси, а й спеціальних російських музичних видань «Музыкальное обозрение» і «Баян». За весь час керівництва музичною частиною гуртка С. В. Неметцем аматорськими оркестром і хором (у 1885 році відповідно налічувалося 62 учасників оркестру та 75 (!) учасників хору) було проведено 7 симфонічних концертів, 14 сімейних музичних вечорів. Окрім того гурток взяв участь у 7 благодійних концертах. До того ж музичним гуртком іноді влаштовувалися і камерні зібрання, про проведення яких відомо з публікації в «Харьковском календаре» (Харьковский календарь на 1889 год : в 2 кн., с планом г. Харькова. Год XVII. Харьков : Тип. Губ. Правления. 1889. Год 17. Харьковский календарь на 1889 год : в 2 кн., с планом г. Харькова. Год XVII. Харьков : Тип. Губ. Правления. 1889. Год 17. С. 312–313 (II паг.).

С. Неметц керував хором харківського музичного гуртка до середини жовтня 1886 р. Потім нетривалий час його очолював відомий харківський учитель співу О. Літинський, а з січня 1887 р. до грудня 1888 р. – Є. Люба-Євдокимова, піаністка і хормейстер, вихованка

Петербурзької консерваторії (клас Л. Брассена) чи не найперша жінка в Російській імперії, під чийою орудою проходили симфонічні концерти та оперні вистави, яка померла в Петербурзі в 1892 р. у 32-річному віці. Вона нетривалий час після від'їзду Неметца з Харкова очолювала і оркестр гуртка. Наприкінці 1888 р. оркестр перейшов під оруду відомого харківського піаніста німецького походження А. Бенша, хор очолила відомий вокальний педагог К. Прохорова-Мауреллі. Дещо пізніше недовго аматорським оркестром керував віолончеліст А. Е фон-Глен. Проте подальша діяльність музичного гуртка за нових керівників вже не мала такої інтенсивності і громадського резонансу, як це було за часів керівництва С. В. Неметцем, доводило швидко майже зійшла нанівець і якісно відновилася, як справедливо зазначає Пен Лю, лише наприкінці 1890-х рр.

Осадча Віра Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури, із зауваженнями:

В тексті дисертації переконливо охарактеризований високий професійний рівень харківської музичної критики та всеохоплюючий, прискіпливий до суттєвих подробиць вокального виконавства характер публікацій в місцевій періодиці. У зв'язку із цим питання: назвіть імена і прізвища рецензентів, критичні статті яких, на Вашу думку, найбільш докладно, послідовно і об'єктивно «описали» концертну і оперно-сценічну творчість харківських співаків, виказували враження публіки і впливали на популяризацію і подальший розвиток вокального виконавства Харкова того часу?

Наведене питання жодним чином не знижує загальної високої оцінки дисертаційної роботи Пен Лю та має дискусійний характер. Пропоноване дослідження є фундаментальним у багатьох предметних вимірах, містить розвинений категоріальний апарат і перспективні наукові висновки. Запропоновані дисертантом думки як обґрунтування терміну «китайський флейтовий програмний інструменталізм» (с. 95 дис.) не відповідають на питання, в чому різниця «програмного інструменталізму», як універсального принципу конкретизації авторського задуму, «китайського флейтового» від будь-якого іншого за регіоном і за інструментом? Тлумачення поняття «китайський флейтовий програмний інструменталізм» у висновках до Розділу 2 також не переконують в його «китайській флейтовій» оригінальності в межах універсального «програмного інструменталізму».

Коновалова Ірина Юрійвна, доктор мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради.

«Проти» членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Пен Лю

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань Культура і мистецтво

(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 025 Музичне мистецтво

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Ірина КОНОВАЛОВА

(власне ім'я та прізвище)